

SEMNIFICAȚIILE TERORISMULUI CONTEMPORAN ȘI IMPLICAȚIILE SALE ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Diana BENCHECI, Marcel BENCHECI

Catedra Științe Politice

Today there can be observed a huge interest towards the terrorism as a social phenomenon, towards its causes and consequences. Much more, the global terrorism is seen as the most important problem for all the civilized states. There are organized different conferences, seminars where the object of their research is the terrorism, there has even been created a special science called „terrology”. Compared with the other states The Republic of Moldova has not witnessed major terrorist acts so far. We can assume that in the future, the security of our state, as well as the viability of its society and existent political system will not be affected by the acts of this kind. On the other hand, we must not deny the fact that any state of the world can become the target of terrorist attacks at any time.

Începutul noului mileniu este marcat, spre regret, prin fenomenul terorismului, care, căpătând noi forme și modalități de manifestare, afectează grav securitatea națională și cea internațională. Terorismul l-am putea defini drept o metodă violentă de soluționare a unei probleme. Potrivit art.2 din Legea Republicii Moldova cu privire la combaterea terorismului [1], terorismul reprezintă săvârșirea unor explozii, incendieri sau a altor acțiuni care creează pericol pentru viața oamenilor ori cauzează daune materiale considerabile, ori provoacă alte urmări sociale grave în scopul violării securității publice, intimidării populației sau determinării autorităților publice ori a persoanelor fizice să ia anumite hotărâri, precum și amenințarea cu săvârșirea unor astfel de acțiuni în aceleași scopuri.

Combaterea terorismului constituie una dintre direcțiile principale de activitate a serviciilor speciale din toate statele lumii. Informația pe care o dețin și resursele speciale aflate la dispoziția serviciilor speciale permit acestor instituții să se confrunte cu o asemenea amenințare la adresa securității naționale și internaționale. Important în acest sens este raportul prezentat, în septembrie 1999, în Congresul SUA de general-locotenentul P.Hughes, Directorul Agenției de Informații a Departamentului Apărării, care relevă că caracteristicile celor mai eficiente organizații teroriste, precum: planificarea strict compartimentată a operațiunilor, acoperirea și securitatea bună, suspectarea la maximum a celor din afara organizației și cruzimea lor, fac din ele obiective de prim ordin ale activității serviciilor de informații [2].

Astăzi se observă o sporire fără precedent a interesului față de terorism ca fenomen social, față de cauzele și consecințele acestuia. Mai mult ca atât, terorismul global este recunoscut drept principala problemă pentru toate statele civilizate [3]. Sunt organizate diverse conferințe, seminare având ca obiect de cercetare terorismul, apare chiar o știință specială purtând denumirea de „terologie”. Comparativ cu alte state, Republica Moldova până în prezent nu a devenit ținta unor acte teroriste de proporții. Putem presupune că în viitorul apropiat securitatea statului nostru, precum și viabilitatea însăși a societății și a sistemului politic existent nu va fi afectată de careva acte de acest gen. Însă, pe de altă parte, nu trebuie să negăm faptul că ținta unui atac terorist poate deveni în orice moment fiecare stat din lume. În acest sens nu putem să nu aderăm la cuvintele cercetătorului rus E.Satanovski: „Distrușgerea de către teroriști a Pentagonului și a World Trade Center ne permite să vorbim astăzi despre faptul că lumea nu numai că se află în fața celui de-al III-lea război mondial – acest război deja este în plină acțiune pe întreg teritoriul cuprins între China și Algeria. Este imposibil de prevăzut unde se vor desfășura noile lupte ale acestui război de mâine – în Berlin, Paris sau Londra. Putem doar afirma cu certitudine că nici un stat nu se va putea afla în afara războiului contra terorismului” [4].

În condițiile actuale, sarcinile de bază ale organelor securității statului ale Republicii Moldova constau nu în curmarea unor acțiuni teroriste, ci în prevenirea eficientă a acestora. Combaterea terorismului poate avea rezultate pozitive numai atunci când organele împuternicite iau în considerație toți factorii care îl generează – de ordin social, economic, politic, religios etc.

Astăzi este important ca țările lumii să nu devină promotoare ale unui stat în care se pun bazele terorismului sau care patronează, sprijină sau sponsorizează terorismul, cum ar fi: Cuba, Iranul, Irakul, Libia, Coreea de Nord, Sudanul și Siria – anume aceste șapte state au fost menționate în 1997 de către Departamentul de Stat al SUA ca sponsori ai terorismului [5]. Potrivit comunicării cu privire la situația operativă în domeniul

combaterii terorismului, prezentată de I.Ursu, Directorul Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, până în prezent am fost feriți de atentate teroriste, iar informația de care dispune astăzi SIS denotă că în Moldova nu exista grupări sau adepți ai terorismului internațional. Eforturile depuse în comun cu alte organe de drept au făcut posibilă neutralizarea intențiilor unor centre teroriste internaționale de a-și crea în țara noastră structuri organizate. Totodată, nu este exclusă existența, în Moldova, a unor simpatizanți ai terorismului. În acest sens, ofițerii Serviciului fac tot posibilul pentru a nu permite apariția unor forțe care ar dori să-și realizeze intențiile sau ambițiile lor politice prin metode violente [6].

Totodată, directorul Serviciului a subliniat că există suficiente informații care certifică activitatea crescândă pe teritoriul republicii a emisarilor și adepților unor grupări extremiste, preponderent de origine islamică. În ultimul timp a sporit numărul cetățenilor străini, descendenți din zonele conflictelor militare și din statele unde au reședință cunoscute structuri teroriste internaționale. Au fost fixate și curmate la faza inițială tentativele de legalizare a membrilor acestor mișcări în țara noastră, de a-și crea ramificări structurale. Se observă interesul unor organizații teroriste internaționale față de armamentul stocat în Transnistria și cel produs la întreprinderi industriale din zonă.

Totodată, pe site-ul oficial al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova se menționează că, în cadrul activităților antiteroriste, Serviciul a reușit să anihileze înfăptuirea unui șir de amenințări cu răfuială fizică la adresa unor înalți demnitari de stat; au fost identificați autorii unor texte anonime, cu apeluri la vrajbă interetnică, șovinism, acțiuni extremiste, acte de terorism [7].

Combaterea terorismului sau, mai bine zis, activitatea de prevenire, depistare, curmare a activității teroriste și de atenuare a urmărilor acesteia include în sine acțiunile antiteroriste (măsuri defensive) și contrateroriste (măsuri ofensive). Antiterorismul este definit ca un ansamblu de măsuri defensive folosite pentru reducerea vulnerabilității indivizilor sau proprietății la atacurile teroriste, cu o implicare minimă a forțelor militare locale. Contraterorismul reprezintă ansamblul măsurilor ofensive luate pentru a preveni, a opri și a da lovitură terorismului [8].

În Republica Moldova, autoritatea națională care desfășoară nemijlocit activitatea de combatere a terorismului este Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova. Anume SIS și organele sale teritoriale sunt împuternicite să combată terorismul prin acțiuni de prevenire, depistare și curmare a infracțiunilor cu caracter terorist, inclusiv a celor care urmăresc scopuri politice, precum și a activității teroriste internaționale.

Organul abilitat cu dirijarea, coordonarea și realizarea măsurilor de combatere a terorismului este Centrul Antiterorist al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, înființat în 2006 [9]. Necesitatea creării pe lângă SIS a unui Centru Antiterorist, care ar uni eforturile Serviciului de Grăniceri, Serviciului vamal, Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Tehnologii Informaționale, ale altor structuri naționale abilitate în combaterea terorismului, a fost înaintată, de fapt, de către conducerea Serviciului încă în septembrie 2001, ca urmare a evenimentelor tragice din 11 septembrie în SUA. Anume reprezentantul Centrului Antiterorist conduce grupul operativ ce se creează pentru dirijarea nemijlocită a operațiunilor antiteroriste. Nu trebuie negat faptul că acțiunile teroriste au, de regulă, ca obiect viața unor personalități de vază. Astfel, contracararea unor asemenea acțiuni practice în toate țările lumii este sinonimă cu protecția demnitarilor ce ocupă funcții înalte în stat. Iată de ce Serviciul de Protecție și Pază de Stat la fel este obligat să participe, în limitele competenței, la combaterea terorismului, manifestată prin asigurarea securității persoanelor fizice și a obiectelor aflate sub pază. În acest sens, Serviciul colaborează și își coordonează acțiunile cu toate autoritățile care desfășoară activitatea de combatere a terorismului, inclusiv cu serviciile similare ale altor state [10]. Când privește celelalte organe ale securității statului, Serviciul Grăniceri și subdiviziunile sale teritoriale combat terorismul prin curmarea tentativelor teroriștilor de a trece frontiera de stat a Republicii Moldova, iar Serviciul Vamal combate terorismul prin acțiunile de prevenire, depistare și curmare a tentativelor de trecere peste frontiera de stat a Republicii Moldova a armelor, a substanțelor explozive, toxice, radioactive și a altor obiecte, care pot fi folosite pentru săvârșirea infracțiunilor cu caracter terorist.

Actele teroriste care au avut loc în ultimul deceniu au demonstrat vulnerabilitatea serviciilor speciale. Însuși caracterul și formele de realizare a unei asemenea amenințări cum este terorismul au drept efect imposibilitatea creării unui mecanism efectiv de contracarare din partea acestor servicii, indiferent de sursele umane aflate la dispoziția lor sau de gradul de dotare tehnico-materială. Nici un serviciu nu poate deține monopolul asupra cunoașterii, prevenirii și combaterii acțiunilor teroriste puse la cale de marile organizații teroriste cunoscute. În aceste condiții, intensificarea eforturilor de cooperare și colaborare între state, în special stabilirea legăturilor strânse între structurile responsabile de combaterea terorismului, pare a fi răspunsul optim la

flexibilitatea de care dau dovadă grupările teroriste, la capacitățile lor de adaptare la schimbările din societate, la nivelul înalt de finanțare și pregătire a teroriștilor etc. După cum a menționat politicianul rus Evghenii Primakov, fără unirea forțelor tuturor statelor astăzi nu vom putea obține victorie în lupta contra terorismului [11]. O cooperare mai strânsă în această direcție se observă în cadrul statelor CSI. Confruntându-se în ultimii ani cu o agresiune fără proporții din partea terorismului internațional și a extremismului înarmat, precum și a narcobusinessului la hotarele de sud, statele CSI primele au recunoscut această forță negativă drept o amenințare comună, de la care nu te poți ascunde în „apartamentele naționale” [12].

În vederea eficientizării luptei cu terorismul și a coordonării activității serviciilor speciale în acest domeniu, în anul 2000 a fost înființat Centrul Antiteror al statelor-membre ale CSI (CAT) [13]. Astăzi Centrul Antiteror joacă un rol important în combaterea și prevenirea terorismului în spațiul CSI. În fiecare lună acest Centru transmite serviciilor speciale din statele CSI informații analitice privind tendințele activității desfășurate de organizațiile teroriste internaționale. Prin intermediul Centrului Antiteror anual sunt organizate aplicații comune ale serviciilor speciale din statele membre ale CSI, desfășurate în vederea efectuării operațiunilor speciale de contracarare a actelor de terorism. Asemenea aplicații au avut loc în 2001 (Kârgâzstan), în 2002 (Kazahstan, Kârgâzstan, Tadjikistan), în 2003 (Ucraina) și în 2004 (Republica Moldova). La întrebarea, de ce anume Moldova a fost aleasă în calitate de loc de desfășurare a aplicațiilor din iunie 2004, conducătorul Centrului Antiteror, Boris Mîlinikov, a răspuns că în această țară se înțelege foarte bine că la momentul actual nici un stat nu este garantat de careva manifestări ale terorismului [14].

Acest Centru activează în baza Regulamentului aprobat prin Hotărârea Consiliului șefilor de state-membre ale Comunității Statelor Independente la 01.12.2000 (Minsk, Belarus). Potrivit acestui Regulament, Centrul Antiteror are următoarele funcții principale: elaborarea propunerilor Consiliului șefilor de state-membre ale Comunității Statelor Independente, precum și ale altor organe din cadrul Comunității privind direcțiile de dezvoltare a colaborării în lupta cu terorismul internațional; asigurarea interdependenței organelor statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu terorismul internațional etc.

În prezent, organele securității statului din Republica Moldova sunt împuternicite să combată nu numai terorismul, ci și crima organizată, corupția care subminează securitatea statului. Astfel, Serviciul Vamal efectuează urmărirea penală în privința infracțiunilor prevăzute în art.248 și 249 din Codul penal [15]. Un alt organ al securității statului, anume – Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova – până nu demult de asemenea era competent de a efectua urmărirea penală privind o anumită categorie de infracțiuni. Cât privește celelalte două organe ale securității statului, Serviciul Protecție și Pază de Stat și Serviciul Grăniceri, acestea, potrivit prevederilor legale, nu sunt competente de a exercita urmărirea penală. Totuși, ele dispun de anumite împuterniciri în domeniul luptei cu criminalitatea. Așa, de exemplu, Serviciul de Protecție și Pază de Stat are dreptul: să rețină și să predea poliției cetățenii care au comis sau care comit infracțiuni în locurile de aflare permanentă sau temporară a persoanelor care beneficiază de protecție și pază de stat; să pătrundă pe teritoriile și în incintele întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor în cazul contracarării infracțiunilor ce periclitează securitatea persoanelor care beneficiază de protecție și paza de stat, precum și în cazul urmării persoanelor bănuite de comiterea unor astfel de infracțiuni, dacă tergiversarea ar putea genera un pericol real pentru securitatea persoanelor care beneficiază de protecție și paza de stat [16].

Una dintre obligațiile organelor securității statului este, după cum am menționat, combaterea corupției care subminează securitatea statului. Este de subliniat că în 1996 Secția Stat și Drept din cadrul Institutului de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei a efectuat un sondaj sociologic la care au participat 63 intervievați: judecători, procurori, anchetatori și avocați din republică. Acest sondaj a permis obținerea unei informații generalizatoare cu privire la aspectele sociale, politice, economice, juridice, etice ale fenomenului corupției. Spre exemplu, la întrebarea: „Cine exercită azi cel mai eficient combaterea corupției?” au fost obținute următoarele răspunsuri: organele procuraturii – 24%; Ministerul Afacerilor Interne – 17%; judecătorii – 8%, Ministerul Securității Naționale – 6%. Deci, organele de securitate au, în opinia specialiștilor, un rol minim în mecanismul statal de luptă cu corupția. Acest fapt trezește o anumită îngrijorare, deoarece anume organele în cauză, reieșind din cercul prerogativelor lor, trebuie să joace rolul de bază în sistemul autorităților publice menite să combată acest fenomen odios, care practic s-a contopit cu statul.

În ultimul timp, în scopul soluționării eficiente a problemelor legate de combaterea criminalității organizate, organele securității statului ale Republicii Moldova stabilesc relații strânse de colaborare nu numai cu statele CSI, dar și cu alte state europene, în special cu statele vecine.

Referințe:

1. Legea Republicii Moldova cu privire la combaterea terorismului, nr.539-XV din 12.10.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.147-149/1162.
2. Stoina N. Megaterorismul – provocarea mileniului al III-lea // www.actrus.ro/buletin/2_2004a.pdf, accesat la 30 aprilie 2010.
3. Ibidem.
4. Сагановский Е.Я. Глобализация терроризма и ее последствия // *Международная жизнь* (Москва), 2001, № 9-10, с.17-25.
5. Banii la rădăcina răului: aspecte economice ale terorismului transnațional // <http://www.nato.int/docu/review/2007/issue2/romanian>, accesat la 27 aprilie 2009.
6. Cara S. Serviciul de Informații și Securitate împlinește 16 ani // <http://moldova-suverana.md/index.php>, accesat la 3 mai 2009.
7. www.sis.md/sendmail/activitate, accesat 22.03.2010
8. Despre terorism și antiterorism // <http://www.cafeneaua.com/modes>, accesat la 5 mai 2009.
9. Hotărâre privind Centrul Antiteror al Serviciului de Informații și Securitate, nr.1295 din 13.11.2006 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.178-180/1385.
10. Legea Republicii Moldova cu privire la combaterea terorismului, nr.539-XV din 12.10.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.147-149/1163.
11. Примаков Е. Терроризм: кто кого? // *Московский комсомолец* (Москва), 15 сентября 2001.
12. Каргина С. Сотрудничество стран СНГ в борьбе с международным терроризмом. - Москва, 2003, с.49-82.
13. Acordul privind colaborarea statelor membre ale CSI în lupta cu terorismul din 04.06.1999, ratificat prin Legea nr.426-XV din 27.07.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.29-31/186.
14. A doua zi în Moldova se desfășoară aplicațiile „Vest-Antiteror-2004”, la www.newsmoldova.md, accesat la 4 mai 2009.
15. Codul penal al Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129/1012.
16. Legea Republicii Moldova cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat, nr.134-XVI din 13.06.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.120/121-470.

Prezentat la 16.05.2010